

k. ü.



Szerkesztőség és kiadóhivatal  
 hová a lapba szánt kéziratok  
 — reklamációk és —  
 előfizetési pénzek küldendők  
 — Maros-Vásárhely. —  
 Szentgyörgy-utca 9. szám.  
 — ev. ref. lelkészi lakás. —

# VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

FELELŐS SZERKESZTŐ:  
**TÓTHFALUSI JÓZSEF,**  
 ev. ref. lelkész.

TÁRS SZERKESZTŐ:  
**PAÁL GUSZTÁV,**  
 ev. ref. koll. tanár.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület  
 „Egyházi Ertekezlete“

Megjelenik:

minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI AR:

Egy évre 4 kor. Negyedévre 1 kor  
 Fél évre 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

## Virágvasárnapkor.

A husvétii ünnepek küszöbén állunk. A Jeruzsálembe való bevonulás az a jelentőségteljes cselekedet, mellyel az Úr ezt a hetet kezdi. A Messiásról szóló összes jóslatok királynak mondták, ki a Dávid birodalmát újra hatalmassá teendi. Azért várt Izrael népe az ő szabadítójában egy királyt. Az Úr igazolta ugyan ünnepélyes bevonulásával Zakhariás prófétának erre vonatkozó jóslatát, de egyszersmind azt is hirdette, hogy az ő országa nem e földről való. Egyetlen célja az volt, hogy népe előtt úgy mutathozzék be, mint a *lélek világának, Isten országának királya*. Halála előtt félre nem magyarázható cselekedettel hirdeti azt a nagy igazságot, melyet élete titkánként rejtegetett az avatatlanok előtt és csak kevés meghitt bizalmasának mondott, hogy ő tényleg király, de birodalma nem ez a föld, hanem az Isten országa. Jeruzsálembe való bevonulása-kor megengedi övéinek, hogy nyíltan hirdessék király voltát és királyként ünnepelteti magát.

De nem fenhéjazva, hanem alázattal, szelid-lelkűséggel vonul be abba a városba, melyet Isten századokon át mindig kitüntetett kegyelmével. Utoljára keresi fel a templomot, mely ösidőktől fogva Izrael disze, gyönyörűsége volt. De rövid idő múlva el kell hagynia a templomot, eltávozáván ezeket mondja: „Ime azért a ti házatok

puszta leszén,“ (Máté 23, 38.) és szeme könnybe lábbad. Jézus ékesszólása mindig megható, de könnyeinek hatása leírhatatlan. Igen, ezek a könnyek Istennek irgalmát, Istennek fájgalmát jelenik az eltévelyedett, bűnbeesett emberért. Jeruzsálemi munkálkodása mutatja, hogy milyen buzgón keresi az egyest, mily odaadással fáradozik az egyes embernek a megmentésén, megtartásán, midőn látja, hogy a nagy tömeg veszve van. Így és ekként buzgolkodik ő ma is. Az emberek javai felett korlátlanul rendelkezett akkor is, rendelkezik ma is — „és ha valaki nektek valamit szólánd, mondjátok, hogy az Úr szitkölködik ezek nélkül,“ de az ember szive felett csak az ember akaratával rendelkezhetik. Bizony igaza van az Urnak, mikor ezt mondja; „Hányszor akartalak titeket egybegyűjteni, miképen a tyuk az ő fiait egybegyűjti, szárnyai alá, és *nem akartátok*.“ Izrael elpusztult, temploma rombadólt, ama kevesen pedig, kik az Urat házukba fogadták és királyként üdvözölték, élnek és uralkodnak vele az ő fenségében.

A lélek birodalmának királya ma is alázatosan és szeliden jár-kelel a földön. Még mindig az a hatalom, melyet tagadunk. Pedig ennek a tagadásnak ma kevesebb értelme, alapja van, mint akkor réges-régen, ma ez a tagadás igazán megfoghatatlan. Hogyha akkor mosolygással vagy haraggal fogadták is az emberek az Úr kijelen-

téseit arról, hogy olyan birodalmat fog teremteni, mely örökkön-örökké fennáll, melyet a világ összes hatalmai, sőt még a pokol kapui sem dönthetnek porba, úgy azon nem csodálkozhatunk, mert hiszen ez lehetetlennek tűnhetett fel előttük, de ma már a legkonokabbnak is be kell vallania, hogy az Ur beváltotta szavát. Azóta, hogy ezeket mondta, országok és nemzetek tüntek el a föld színéről, de az Ő országa él. Legyőzte a leghatalmasabb birodalmakat és ma is terjed évről-évre. Egy királynak sincs annyi alattvalója, mint az Urnak, egyetlen királynak sem hódolnak annyi szeretettel, akkora hűséggel, mint Jézusnak az ő kiválasztottjai. A ki ezt nem akarja látni, annak nem segíthetünk, azt csak sajnálhatjuk, hitetlenségeért majd ő fog felelni.

De bárcsak azok ragaszkodnának Hozzá mind jobban, kik őt már egyszer megismerték, bár ők hódolnának Neki mind nagyobb örömmel, mélyebb szeretettel és szilárdabb hűséggel, hogy hatalmáról többen és többen győződnenek meg, hogy minél több ember szívében lenne valóban virágvasárnap, amikor is szívesen rendelkezésére bocsátanák szívüket az Urnak, mikor Ő azt izen hogy „szükölködik nélküle“, amikor is igazi lelki örömmel fogadnák az Urat a házukba és soha se szolgálnának okot, hogy Ő elhagyja azt n ondván; „Ime azért a ti házatok pusztá lészen.“

#### VIRÁGVASÁRNAPJÁN.

A nép öröme majdnem végtelen,  
Most im közötté Bölcsé, Profétája;  
Ki gondolná, hogy már Nagypénteken  
Ez örömittas nép vesztét kiáltja?  
De még most felzúg lelkes „éjlene“  
S pálmát, virágot hinteget utjára:  
E kedves emlék hadd legyen vele,  
Midőn keresztjét viszi Golgothára.

Csak ő komoly és hallgat egyedül,  
A hirt, dicsőítést ő nem sovárgja;  
S míg a zsvajban mélán elmerül,  
Lelkére száll a jövő látománya . . . . .  
S midőn csak bús, szomorú képeket —  
S a fényes templom helyén romokat lát;  
Nem bírja rá a diadal-menet,  
Hogy eltítkolja könnyei hullását.

Mily drága példa ez, mily megható  
Az istenember földi életéből:  
Lemond mindenről, mi boldogító,  
Nyugodtan lép ki a vérköteléből . . . . .

És bár a néppel annyi jót teve,  
Nem fáj neki, hogy a nép háladatlan;  
Nem indítja meg gunyja, éjlene,  
De a hazát nem hagyja siratlan . . . . !

Nők, férfiak! kik e szent ünnepen  
Templomba mentek s gondoltok reája:  
Látván — hogy bár szegény volt végtelen,  
Mégis mily kedves neki is hazája:  
Tanuljátok meg hogy nincs szebb erény,  
S magasabb érzés a honszeretetnél,  
Nincs drágább gyöngy egész föld kerekén —  
A haza fájdalomán hulló könnyeknél . . . !

De hány mondja csak a látszatát,  
Hány rá sem gondol önző kényelmében:  
Mint kell szeretni s félteni a hazát,  
Ha bajban látjuk vagy jövő veszélyben . . .  
Kövessük hát a nagy, dicső mestert,  
Ki példát adott a honszeretetre:  
Kit üldött hona, míg végsőt lehel,  
Mégis csak érette fakadott könnyekre.

Dénes József.

#### Klaudia, a Pilátus felesége.

A jó feleség második lelkiismeret. Igen szép példája állításomnak amaz evangéliumi elbeszélés, mely Poncius Pilátus ítéletével kapcsolatban jön elő az evangéliumban. De mielőtt erről szólanék, lássuk Zsidóország politikai helyzetét Jézus korában.

162-ben K. e. két görög nevet viselő zsidó követ Jason és Eupolemus jelent meg a római szenátus előtt, kik Makhabeus Judás felkelő táborából mentek Rómába, hogy panaszt emeljenek és segítséget kérjenek az ő elnyomóik és Antiochus ellen. Ez volt az első érintkezése a két hatalomnak, melyeket a végzet később oly szorosán s a zsidókra nézve oly szerencsétlen kimenetellel kötött össze. A zsidók a vitéz Makhabeus, vagy mint neve jelenti „Verőkalapács“ vezérlete alatt letíporták, összetörték hazájuk ellenségeit. Makhabeus győzelmei a szirusok felett, szerencsés ütközetei elnyomóik ellen, puritán egyszerűsége, mellyel visszautasította a fényt, bibort, koronát, meg vannak írva a Makhabeusok I. k. 8. fejezetében.

A nagy hazafi, népének főpapja nem érte meg a követek visszaérkezését, elesett a csatában, de halála árán népének egy századig szabadságot szerzett.

Egy századdal később ismét szorosabb érintkezésbe jött Zsidóország Rómával. A nagy Pompejus ugyanis keleten vívott diadalai közepette Damaszkusba állapotodott meg, hol ismét két zsidó követ hajolt meg könyörögve a római hatalom előtt, azon hatalom előtt, melybe már elvették a népet, a romlás,

az enyészet csirái, nem mint egy századdal ezelőtt. A római egyszerű jellem, szigorú erkölcsi felfogás helyébe a kapzsiság, kincsvágy léptek. Ez volt Ciceró konzulságának s a Katilina-féle összeesküvésnek évében K. e. 63-ban. Még szánalomra méltóbb változás volt Zsidóországban. A két követ nem egyértelemben, nem egyérzelemmel, a haza és a vallás iránti szeretettel járult a nagyságos imperator elé. Nem az a nép élt most a Jordán partjain, melyet egyesített elnyomóik ellen a haza iránti szeretet, hanem egy pártoskodó, vetélkedő nép, mely egyszerre két trónkövetelő Aristobolus és Hirkánus mellett foglalt állást s mindkettő érdekében követet küldött Pompéjus elé. A két követ mindenike egyengette az ország talaját a polgár háborúra, igyekezett mind bevádolni a másik pártot a római győző előtt.

Pompejus Hirkánusnak kedvezett, mire Aristobolus kitzúzte az elégületlenség zászlóját s elsáncolta magát Jeruzsálemben. Meglebegtette erre a római sas szárnyait Palesztina felett s lecsapott a Jordán völgyére, melyen pusztítva, rontva haladt át, miglen elérkezett a szent város falai alá, mely messziről fénylett aranyozott tetővel fényes templomával. A többi mindnyájan tudjuk ezren, meg ezren estek el, vagy vetették magukat a rabság elől az égő lángokba. Ott ültek a templom előtt a nép vénei s a papok ünnepi ruhájokba nyugodtan várták a legiók özönét s jajkiáltás nélkül öntözék véreikkel a szent grádicsokat.

Ettől a naptól kezdve Róma vasmarka alól nem szabadult többé Judea. Egy, vagy más alakban Róma uralkodott Izrael felett. Jézus idejében Herodes Antipás, Róma bánja uralkodott Galilea és Perea felett; Judeát és Samariát Poncius Plátus prókurator kormányozta. A régi hősies nép függetlensége odalett, szabadsága megsemmisült. Az irigységnek és pártoskodásnak ez lett a következménye Poncius Pilátus, kinek nevéhez hozzá van kötve Jézus szenvedése a hatodik prokurátora volt Judeának s történetünk idejében, amelyek folytán dicstelen halhatatlanság jutott részéül, mint Herostratosnak, a Diána templom felgyújtásáért, már 11 év óta volt a hatalom birtokában. A zsidók, habár mindenik párt gyűlölte a másikat, egyesültek ezen ember iránti gyűlöletben s kormányzása alatt már kétszer lázadtak fel ellene. Az egyik akkor történt, midőn hivatalát elfoglalta Jeruzsálemben vezette seregét, melynek zászlóin a római istenek s a császár képe díszlett. A zsidókat lelkök mélyéig felháborította ezen eljárás. A szent város falai közé idegen istenek képeit vinni be, mit más prokurator nem merészelt elkövetni! A zászlókat Pilátus éjjel vitette ugyan be, mivel ismerte a nép lobbanékony természetét, de tette mégis kitudódott. Már kora reggel a szent város megszenteltségének miatt felháborodott nép, iodulva rohant Pilátus palotája elé s kérve, majd pedig fenyegetve követelte a zászlók eltávolítását. Pilátus az összeütközést kerülni akarva,

végre engedett a lázongó tömegnek s a zászlókat eltávolította. Egy más alkalommal a kormányzói palota homlokzatába bevéslette a pogány istenek neveit, melynek letörlését csak Tiberius császárhoz való felebbezés után érthették el. Lukács apostol említi, hogy Pilátus Galileában többeket, nem tudni mi okból, kivégeztetett. Mindezek mutatják, hogy Pilátus mikép kormányozta a zsidókat s a nép milyen indulattal viseltetett vele szemben.

Történetünk idejében a páska ünnep Jeruzsálemben szólította hivatalos körutjáról az imperátort, mivel tudta, hogy az ünnepre nemcsak a szent földről, hanem a világ minden részéből özönlenni szokott a zsidóság Jeruzsálemben. Jeruzsálemben kellett mennie annyival inkább, mivel Jézus fellépése óta bizonyos elégületlenség, bizonyos vallásos rajongás volt tapasztalható a zsidók között, mely tetőpontját Jézusnak királylyá történt kikiáltásában érte el.

Pilátus tehát ép Jeruzsálemben, a kormányzói palotában tartózkodott, a midőn megjelent előtte a sanhedrim, vagy a zsidó főtanács s belegyezését kérte a Jézus halálához, mivel a zsidóknak a halálos ítéletet nem volt szabad végrehajtani a római helytartó szankcionálása nélkül.

Kora reggel volt, hűs szél lengedezett Jeruzsálem utcáin, mely a farizeusok szenvedélytől kipirult arcainak lassanként kezdé visszaadni a természetes színt, csak szemek villogó tekintete árulá még el határtalan gyűlöletüket. A madarak csevegésétől visszhangzott a Gethsemáné kert, melynek lejtőiről balzsamos illatot hozott a lengedező szellő. A poroszlok kiszellőztették a sanhedrim fülledt termeit, szobáit, hol az éjszakai vallatás, megaláztatás folyt s azután közrefogva a megkötözött Jézust a papoktól s a néptől kísérve vitték Pilátus palotája felé.

A praetorium ajtajánál azonban hirtelen megállapodtak. Megesett talán a szívök Jézuson, vagy könnyőreletre olvadt, vagy talán lelkiismeretük felélesztette jobb érzelmeiket? Dehogyan. Egészen más dolog állítá meg őket. Ők nagyon szent emberek voltak, lábukat nem tették volna be, kivált ily szent időben, a világ minden kincseért egy pogány hajlékába, mert az tisztátalanná tette volna őket nemcsak a pászka-ünnepek alatt s így nem részesülhettek volna a Jehova kegyelmében, hanem még azután is, mig különféle szertartásokkal meg nem tisztítják magukat. Ezért állottak meg és küldöttek követet be a kormányzóhoz. Oh kegyes vakság! Bemocskolja, bűnössé teszi őket, a pogány lakába való belépés, de istentelen ármánykodásuk, oh az semmi! A tulságba vitt formalizmus betegessé tette, elnémitotta lelkiismeretüket, érzéketlenné tette őket az erény iránt. Ezért mondja Jézus róluk: „Magszűrök a szunyogot, elnyelik a tevét.

Pilátus azon udvariassággal, mely a római lovakat jellemezte s azon felsőbbbségi tudattal, hogy a

zsidó főtanács áll előtte, jött ki palotája oszlopcsarnokába, hogy megtudja, amiről hírből valószínűleg már eleget tudott, Jézus halálraitelésének okát. Kétségkívül azon egyszerűnek látszó kérelemmel küldötték be a követet hozzá, hogy erősítse meg a halálos ítéletet, azaz, hogy adja beleegyezését a kivégzéshez, mivel a zsidó törvények szerint méltó a halálra. Kérésük teljesítését biztosra vették, hisz ily kérés teljesítése más-kor sem ütközött akadályokba, s az egész dolog ugy is csak formális eljárás.

A kormányzó azonban most nem volt olyan hangulatban, hogy kérésüket teljesítse. Lehet, hogy a rómakat jellemző jog és igazságérzet, vagy a törvény iránti tisztelet felébredt benne. Vagy pedig mivel már azelőtt sok jót hallott Jézusról s az ő működéséről környezete valamelyik tagjától s valószínű ép feleségétől. Ezért szükségesnek látta az ítélethozatalnak szokásos és helyes menetét alkalmazni Jézussal szemben s azért tudakozódott először a halálra ítéles okairól. A szanhedrim tagjai erre feldühödve kiálták *„Ha gonosztevő nem volna, nem adtuk volna kezdetbe“*! Pilátus nem gondolt ily makacs elmentállásra, de meg, mivel a felhozott okokból halálos hűnök elkövetését igazolva nem látta, nem akart igazságtalanul ítélni s ezért a tárgyalás menetét úgy vezette, hogy ártatlanságát napfényre hozva, Jézust szabadon bocsássa. A zsidók azonban, amint észrevették a kormányzó szándékát, ezen fogas váddal állottak elő: *„Ha elbocsátod őt, nem vagy igazi barátja a császárnak, mert valaki magát királynak mondja, ellene mond a császárnak“*. Ravasz zsidók! Pilátust kétséges helyzetbe hozták. Pilátus ekkor bevittette Jézust vádolói elől a palotába, hogy a vád felől alaposabban kikérdezze. S miután meggyőződött ártatlansága felől, így szólt a zsidókhoz: *„Semmi bünt nem találtam ezen emberben, melylyel vádoljátok, sem pedig Herodes“* kihez őt Jézust, mint galileai származását időközben elküldötte. *„Mégfenyitem őt monda tovább és elbocsátom.“* Szándéka volt ugyanis a megfenyítés által a zsidókat kiengesztelni, vagy némileg ezáltal elégtételt adni panaszaikra. Szerencsétlen gondolat, hiába való erőlködés volt mindez. A vér megízlelése meg dühösebbé teszi a tigris, Pilátus engedékenysége még jobban feltűzelte a papok haragját s feszít meg kiáltás volt a válasz Pilátus szavaira, melyet százszorosán visszhangzott a hátuk megélt lévő tömeg.

Erre elkezdett a jó és a rossz lelkiismeret küzdeni Pilátus szívében, ki még egy lépést tett ekkor a Jézus megszabadítására. Ünnepi szokás szerint ugyanis egy gonosztevőt szoktak ekkor szabadon bocsátani s erre Pilátus Jézust ajánlotta, de a tömeg zugva kiálta: *„Bocsásd el Barnabást, feszítsd meg Jézust“*. Ez volt utolsó megdobbanása Pilátus jó lelkiismeretének, szíve nemesebb sugalatának. Mily szánakozó látvány! Egy bíró, kinek kezében van a jog, törvény és igazság, igyekszik elnyomni igazság-

érzetét, az ordító tömeg bár maga kiforgatja nemesebb érzéséből, s a törvény iránti tiszteletből. Mily gyáván hunyázkodik meg a vádaskodó papok ezen sértő szavai előtt: *„Ha te elbocsátod nem vagy igaz barátja a császárnak“*. A fenyegető szó amint füleihez jutott, megijedt, s az igazság talaja, melyen eddig állott, önérdeke s hatalmi pozíciója felülkerekedése folytán kezdett süllyedni lábai alatt.

Tovább mozdította akkor mozaikkal padolt, elefántcsonttal s drága szönyegekkel diszitett ítélőszékét s lesütött szemmel gondolkozott.

Eközben egy követ jelenik meg előtte, mely szolgáinak egyenruháját hordta magán a következő izenettel: *„Ne avatkozz ez igaz ember dolgába, mert én sokat szenvedtem álomban ő miatt“*. A mig Pilátus a követ izenetét hallgatja, vagy mi még valószínűbb olvassa az elefántcsonttáblácskáról, minőt az előkelő római nők szoktak használni az írásra, lássuk mit mond a hagyomány feleségéről, mert tőle jött az izenet.

Klaudius Prokla vagy Prokula azon felvilágosult római nők közé tartozott, kit a római Istenek hite ki nem elégített, meg nem nyugtatott; hagyomány szerint később keresztyén is lett. Igaz-e vagy nem, azt nem állíthatjuk, de tény, hogy kellett ismernie Jézust, sőt még hallgathatta is, máskülömben nem merithette ezen ítéletet, hogy Jézus igaz ember. Szerette Jézust s aggodott érte s ép ezen aggodalmak miatt töltötte nyugtalanul az éjszakát. A szeretet s az abból folyó aggodalom készítették őt, hogy a Jézus érdekében az igazság mellett latba vesse hitvesi befolyását s férje figyelmét felhívja ő reá.

Tudta ugyanis, hogy férje igazság érzése nem csak tévedhet, de el is némulhat, ha a politika és a hatalmi érdek úgy kívánja. Vagy esetleg a zsidók ravaszága félre vezetheti az igazság utjáról. Tudta egyszersmind azt is, hogy férje dolgaiba való beavatkozása megfoszthatja férjét, egyszersmind őt is a vagyontól, állástól, kényelemtől, de követte lelkiismerete sugallatát, az égi szózatot s ezek megnyugtatták őt. Szép cselekedete egyetlen fénylő sugár a fekete gazság között, mint napsugár a sötét börtön cellájában. Egyike ez azon kevés eseményeknek, mely némileg enyhíti a Jézussal elkövetett bántalmak fájalmát. Ezen tette nem csak feltűnési előttünk jólelkét, nemes szívet, hanem egyszersmind éles belátását s tiszta erkölcsi felfogását is. A hagyomány nem ok nélkül mondja, hogy később Jézus követője lett, hisz' izenete, intése ugyszólva vallomás volt, hogy rokonszenvez Jézussal s tanításaival.

Epen ezen izenet ezen asszonyi beavatkozás képezi ezen jellemkép tulajdonképeni tárgyát.

Azon szoros és gyöngéd viszonyban (legalább annak kellene lennie), mely a férj és a feleség között van, nehéz meghatározni azon határt, hol a nő beavatkozása, intése szelid és kérő tanácsa kezdődik és vég-



Levétel a keresztről.

zódik. Nehéz meghatározni, hogy a nő igazságérzetének mikor kell közbelépnie, vagy ép mikor kötelessége. Kétségkívül vannak esetek, midőn a nő átéli a határt s ez által sértheti a szokásos férfi felsőbbség jogát. Mert a férj felsőbbégi jogáról maga a biblia tesz tanubizonyosságot, midőn azt mondja, hogy „*az asszonynak férje a feje, a férjének pedig az Úr Jézus Krisztus.*” De ha a nőt igazságérzet és gyöngédség vezetik, kétségkívül eltalálja, hogy mikor van szükség intésre, tanácsra, vagy ép hibáztatásra. Igazságérzete pedig kötelességévé teszi a nőnek, hogy előre figyelmeztesse férjét minden olyan szándékolt cselekedet elkövetése ellen, melyek sértik igazságérzését, nemes gondolkodását. Annyival is inkább meg kell ezt tennie minden nőnek, mert a férfi helytelen cselekedetének következményét rendszeren megérik a többi családtagok is, kiknek intése, jankiáltása nem egy férfit tartott már vissza a romlás lejtőjétől. Sőt ha nincsenek is ily féle okok a közbelépésre, ott van a kötelesség parancsoló szava, melyet fel kell emelnie a nőnek, hogy férjének még gondolkodása lelkivilága is tiszta legyen. *A jó feleség második lelkiismeret,* kinek sugallatára ép úgy kell hallgatni minden férjnek, mint saját lelkiismeretére. Hallgatnia kell azért is, mert a nő kétséges helyzetekben, egyes kritikus pillanatokban helyesebb és jobb tanácsot adhat, mint a minőt a felizgatott lelkiállapotában a férj követni akar.

Hisz a nő személye, egyénisége, meggyőződése távol áll a személyes ügyek s az egyes pártok állásától, melyek legtöbbször részlelhajlóvá teszik a leg-lelkiismeretesebb férfit is. A nő álláspontja kívül esik a küzdők körén s éppen azért világosabban átláthatja s elbíráhatja a küzdő egyének cselekvéseit s azok indító okait s részrehajlatlanabban ítélhet azon viszonyok kapcsánál, melyben férfi mozog. Helyesebben megismerheti azon titkos motivumokat, melyeket leggyakrabban éppen az azokban résztvevő nem ismer fel. Egyszóval a nő erkölcsi álláspontja magasabb nívón áll, mint az önző, gyakran istentelen érdekviszonyok között szereplő férfié, mert a nő ítéletének irányítását tisztultabb erkölcsi felfogásánál fogva inkább az igazságérzet és szeretet vezérli.

Ez is kell vezesse őt mindig minden beavatkozásban, mert ellenkező esetben egy meggondolatlan, vagy alkalmatlan beavatkozás, vagy intés még inkább megerősíti szándékában a férfit, mint sem elfordítaná attól. A barátság, gyöngéd intés, figyelmeztetés megfontolásra, higgadt utángondolkodásra vezetik. De mi helyt a nő jogával áll elő s perpatvarkodik, célt tévesztett. A gyöngéd és szerető nő befolyása a férfi jellemének alakítására kiszámíthatatlan. Hány könnyelmű és szenvedélyes férfi javult már meg, a szerető nő intése, figyelmeztetése, vigyázása következtében? Viszont ismét hány oly férfit találhatni, kit épp a gyöngédtelenség s a nőies természettel ellenkező szi-

gor, mondhatni durvaság és sodrott a szenvedélyes vérbűnök lejtőjére.

A történelem tele van példákkal, hogy a nő kérése, könnye folytán hányszor változott a férfi vérontó pallosa, fenyegető pálmává s a szigor elnézéssé s a kötelesség parancsoló szavát hányszor mérséklé a férfi lelkiismeretében történt felebbezés.

Prokla is igyekezett férje nemesebb, jobb értékeit felkölteni, gyöngén, figyelmeztetés által lelkére hatni, de nem hallgatott meg.

A gondos és nemes érzelmű nők példányképegyanánk áll előttünk, ki lelkiismerete sugallatára hallgatva megtette kötelességét. Összetette kezeit férje vétkéért, az igaz ember haláláért, de nem úgy férje, ki hiába hangoztatta ártatlanságát, hiába háritá a felelőséget a zsidó nemzetre, az erkölcsi felelőség őt terheli. Ezért Istentől számon is kéretett, mert provinciáját még is elvesztette s Jézus halála után 6 évvel a mint Eusébius egyházi atya mondja a ránehezedett szerencsétlenségek sulya alatt önkezével vetett végett életének.

Trozner Lajos.

## Isten igéje.

### A nagy király jó! Hozsánna!\*

Máté 21. 9.

Israel királya maga az Úr, a Jehova! És ennek valamikor hirdettetnie kellett és pedig Jeruzsálemben. Jézus a szó legszentebb értelmében a zsidók királya. Az ő bevonulása Jeruzsálemben virágvasárnapján nem taláalomra történt, hanem, mint bölcs király, öntudatosan és erélyesen szervezte a bevonulást. Öntudossága első sorban is abban nyilvánul, hogy a királyi bevonulás időpontját maga határozta meg. Sokszor volt ő már Jeruzsálemben, miért nem vonult be azelőtt, mint király? És miért vonult be, mint király halála előtt pár nappal, pályafutásának végén? Azért, mert már ellenségei, barátai is tisztában lehetek azzal, hogy ő nem a római őrseget akarja kiverni a templom melletti erősségből, nem a madkabenti haditetteket akarja ismételni, nem dárdákkal akarja meghódítani a pogány birodalmakat. Kimondhatatlanul fontos az, hogy míg Jézus egyáltalában nem akart földi király lenni, ünnepélyesen kijelentette, hogy mint mennyei király uralkodik, hódítani s győzni akar. A királylyá nyilvánita igazán ünnepélyesen mehetett végbe. És könnyű meglátni, hogy az események is Jézus tanítása is bevonulásakor és azután, mind mindazt hirdetik: *Jézus az Isten országának, a mely földön érvényesülni akar, a jogos, tökéletes és diadalmas királya*

El lehet képzelni, hogy Jézus mily gondolatokkal vonult be Jeruzsálemben. Szamárháton ment s nem robogó paripákon. Ezzel is jelezni kívánta, hogy ő alázatos, szelid király, olyan a milyent Zakariás jö-

\*) Rézlet Szabó Aladár „Jézus élete” c. művéből.

vendült s nem földi fegyverekkel hódító, leigázó. Hogy a bevonulást Jézus öntudatosan szervezte, itt megint világosan lehet látni. Az állat már készen s Jézusnak csak érte kellett küldeni. Bizonyára sokan kísérték s még többen vonultak ki elibe a páska ünnepre már jó előre a városba érkezettek közül. A kivonulók között jeruzsálemiek is lehettek, de bizonyára kevesen. Az öröm s az elragadtatás a tetőpontra hágott. Sokan ruhájukat terítették eléje, mások ágakat hintettek útjára s a diadal-ittas sokaság a 118. zsoltár szavaival azt énekelte: Áldott, a ki jő az Urnak nevében s azt imátkozta Istenhez: Hozsánna (az n. légy segítségül) a Dávid Fiának (25—26. vers.) A hódolat Izrael lelki királya előtt sokfélekép nyilvánult. Először is a tanítványok dicsénekeiben, a mi azt jelentette, hogy Izraelnek a keze és a feje Jézus ellen fordulhatott, de a szíve Jézusért vert. Azok a tanítványok nem lehettek többen pár száznál s akár míg mondjuk azt: sokan követték, akár az evangélisták, mindig csak azt lehet érteni alatta, hogy a tizenkettőn felül még néhány száz hívő. De mégis ez is bizonyosság volt arról, hogy Jézus nem kereste hiába Izrael elveszett juhait, hogy Izrael kemény falait áttöri az igaz Izrael hite s a keresztyénség megindult diadalútjára. Hódoltak azonban a gyermekek is és ezek már inkább jeruzsálemiek lehettek; tehát a jövő reménye. Hódoltak dicsénekeikkel, a melyet a papok és irástudók nem hallgathattak el. De hódolatot mutattak be a pogányok is. Természetesen nem seregesen. A pogány világ Jézus életében csak egy-két rendkívüli egyénben közeledett az Úrhoz. Másfelől nincs természetesebb, mint az, hogy az ünnepen pogányok is voltak, t. i. görögök, a kik vonzódtak Izrael szent Istenéhez s az is nagyon természetes, a mit mondanak: *Jézust szeretnénk látni!* Fülöp és András oda is vezetik őket Jézushoz, a ki alapigéjét, a görögökhöz szólva, legrégebb bibliából, a természetből veszi. Alapigéje pedig a földre vetett mag volt, a melynek szét kell zuzatnia a földben, hogy növény virulhasson ki belőle. Jézus a maga szenvedéseit és halálát, mint az Ő megdicsőíttetésének biztos útját tünteti fel s tanítványait is inti, hogy szenvedés, szolgálat és megalázkodás útján nyerhetnek örök életet és juthatnak be az ő Uruk dicsőségébe. És hódolt végre a menny is, a mely a Jézus előtt megnyíló lelkeket Jézus végleges és teljes megdicsőíttetéséről biztosította az Úr szavával, a ki így szólt: *Megdicsőítettek és újra megdicsőítlek!*

## Kegyesség útja.

### Segíts másokon.

Az Idvezítő megszegte a kenyeret és a kenyér megszaporodott. Szegd meg az éhezőknek kenyeredet és megsokasodik; minél többet adsz, annál többet ad néked az Isten. Némely embernek nagy vagyona él-

vész és miért? Mert nem könyörült az éhezőn. A ki semmit sem ad, az semmit sem kap s a mije van, azt is elveszti.

Ismét Flattichról jegyzünk fel itt egy érdekes történetet. A jószívű lelkipásztor egy éhínség idején egész családokat táplált szegényes asztalánál. Egy reggel elébe áll felnőtt leánya, jelentvén, hogy már ismét éhezők vannak itt és kenyeret kérnek; de nem adhat nekik, mert már nincs. „Csakugyan nincs már semmink?” Kérdé Flattich. „Egy egész meg egy darab kenyerünk van, de az magunknak is kell.” Menj csak leányom, szegd meg azoknak a szegényeknek! A leány szót fogadott, de nem minden aggodalom nélkül. Ime azonban, rövid idő múlva beállit egy gazdag szomszédasszony Flattichhoz, a ki nyugodtan ült szobájában, és így szólt: „Tiszteletes uram, láttam, hogy minden gabonáját elosztotta a szegényeknek s s magának sem maradt kenyerre valója; ezért azt mondtam ma reggel az uramnak: jó volna a tiszteletes urnak a mi hombárunkat megnyitni, mert már mindenét elajándékozta. Hát ha gabonára lesz szüksége, csak küldjön el hozzám és hozasson, amennyit akar”. Flattich megköszönte a szomszédasszony szivességét és mondá leányának: „Isten gondot visel mindenkire egyaránt. Jó lett volna-e azt mondani a szegény éhezőknek, hogy nincs már kenyerünk?” A gabonát elhozták, Isten megsokasítá s bőven elég lett aratásig.

## Egyháztársadalmi élet.

**Az erdélyi ref. egyházkerület ünnepnapja.** Az e hó 7-ikével kezdődött egyházkerületi közgyűlés napjai újból ünnepnapjai voltak református egyházkerületünknek. Feledhetlen ünnepnapok, a melyek komoly méltóságokkal nagy emlékeket és mély nyomokat hagyván a szivekben, egyúttal felségös reményeket keltettek.

A közgyűlésen br. Bánffy Dezső vezető főgondnok ő nagyméltósága elnökölt. Részt vettek az egyházkerület vezető emberei, nagyméltóságai, régi fejedelmi családok sarjai, a Telekiek, Kemények, Bethlenek, Toldalagiak, Zeykek stb. stb., a kormányküldöttek s az egyházkerület-egyházi és világi képviselői.

Az első nap a hálás kegyeletnek volt szentelve. Dr. Bartok György néhai püspökünk emlékére, mikor is a zsufozásig megtöltött kolozsvári belső farkasutcai templomban imát ft. Kenessey Béla püspök úr öméltósága s emlékbeszédet Nagy Károly theologiai tanár tartott. A püspök úr kegyes imája s Nagy Károly remek beszéde mély hatással emelték a lelkeket a meny számolyához, hol az Úr áldottai között tudjuk a néhai szeretett püspököt, dr. Bartok Györgyöt.

Az egyházkerület, e kegyeletes tényen kívül azt is elhatározta, hogy néhai püspöke emlékére megfelelő sarkövet állit, arcképét megfesteti s nevére alapítványt tesz.

Az első nap délutánján folyt le az egyházkerületi főjegyző megválasztása, a melyen Nagy Károly 96 szavazattal került ki győztesen, az egyházkerületi közgyűlési tagok osztatlan meglegedésére.

A közgyűlés második napján, 8-án tovább folytak a tárgyalások, ugyancsak Bánffy Dezső báró, egyházkerületi főgondnok elnöklésével. Felolvasták a püspökválasztás és a legfőbb megerősítés aktáit, mire az elnök felszólította a közgyűlést, hogy testületileg vonuljon az új püspök beiktatásának ünnepségére. A felékesített belfarkas-utcai templomban folyt le Kenessey püspök beiktatása. Jelen voltak mindazon előkelőségek, továbbá polgári, katonai és egyéb méltóságok viselői, kik a tegnapi közgyűlésen résztvettek. Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselőként Bánffy Miklós gróf főispán jelent meg. Az ünnepség Péter Károly titkár imájával kezdődött, majd egyházi énekek hangzottak el és azután Baksay püspök mondta el beiktató beszédét. Az összes egyházkerületek és keresztyén felekezetek nevében üdvözölte, majd megáldotta az új püskököt, a ki letette az esküt. Azután megáldotta az esperesi kart, mire Baksay püspök néhány szóval elvégezte a beiktatás szertartását. Az esperesek kara: „Jövel Szent Lélek” templomi imát énekelte el. Az új püspök igazi evangéliumi szellemi beszéddel mondott beköszöntőt, mire a beiktatás ünnepe őszinte lelki ihlettséggel telten véget ért. Azután következtek a tisztelgések, előbb a küldöttségek, majd különböző felekezetek jelentek meg a püspök előtt.

Délután a Központi szállóban ünnepi diszebed volt Kenessey püspök tiszteletére. Az egybegyűlt vendégek Tisza István grófit megjelenésekor megeljenzték és megtapsolták.

Az első pohárköszöntőt Bánffy Dezső báró mondotta. Sajnos, — úgy mond — hogy mint rangidősebb főgondnoknak, neki kell megnyitni a köszöntőket. Az erdélyi református püspökség történelmi fejlődéséről szól. A püspöki állás az egykori fejedelmi udvari papi állásból lett és a királyi megerősítés egy régi gyakorlaton alapszik, mely nemcsak hogy nem korlátozza az egyház jogát, ép ellenkezőleg, a püspöki állás tekintélyét emeli. A királyra üríti poharát, (A társaság tagjai felállanak), ki tárgyalagos szabad-elvű türelmességgel volt mindig a felekezetek iránt. (Hosszas éljenzés,) Bethlen Ödön gróf Kenessey püspökre mondott köszöntőt. Felköszöntőt mondtak még: Kemény Kálmán báró, Kenessey püspök, Antal Gábor püspök, Jancsó Lajos, Thullner nagyszabeni ágostai püspök-helyettes, Szvacsina Géza és Farkas Lajos-Kolossváry Sándor egyetemi tanár, mint a református egyház egyik veterán tagja, kijelenti, hogy politikába nem elegendik, mert a politikai élettől távol áll, de nem teheti, hogy a kalvinizmus inkarnációját, a kiből a kalvinista törekvés és szellem megtestesülését látja, Tisza István grófit ne köszöntse fel. (Hosszas taps.) Tisza István gróf nagy figyelem között szólalt fel s végül így fejezte be állandó lelkes tünnetes közt elmondott beszédét: Örömben, — így folytatja — melyet érez, az domborodik ki, hogy hogy Kenessey püspökben hatványozottan találjuk meg a szellem és jellem kiváló képviselőjét, a milyennek a modern lelki pásztornak lennie kell. Kiváncsom, — végzi — hogy egy hosszú püspöki tevékenység után ne csak mi legyünk vele megelégedve, hanem ő maga is, a ki szigorubb bírása magának, mint mi. (Éljenzés, taps.) Ezzel a banket véget ért.

A közgyűlés a harmadik napon e hó 7 én ért véget.

## H i r e k.

### Olvasd a Bibliát.

#### Jézus: Király.

Máté 21: 1—11.

Mint, ahogy az ó testamentumi proféta megjövendölte: „Ime, a te királyod eljő tenéked, igaz és szabadító Ő, szegény és szamar háton ülő (Zakariás 9, 9,) Jézus bevonul utoljára megfeszítettetése előtt Jeruzsálembe, mint Király. Királyként fogadja a nép, Hozsánnát zeng a Dávid fiának. A pálmák vasárnapját, virágvasárnapot ennek az emlékezetére szenteljük Jézus az Ő országa Királya. Királyod-e neked, Kedves olvasóm, Úr-e, diadalmas Király-e a te szived felett is?”

#### Aranymondás.

Méltó, hogy ama megöletett Bárány vegyen tisztességet, dicsőséget és áldást. Jel. 5, 12.

#### Oktató jegyzetek.

**A király országa.** A Jeruzsálembe a föld minden részéről a páska ünnepre felgyűlt sokaság egy földi királyt üdvözölt Jézusban, a hatalmas hadvezért, ki majd győzelemre viszi a római járom alatt nyögő népet s Salamon és Dávid híres régi országát állítja helyre. Am az ő országa nem e világból való. Ez az ország Isten országa, a békeség, nyugalom, boldogság országa. Alapja a szeretet, s nem véres báboruk s hódítások. De ez az ország a legnagyobb. Minden népből, nemzetiségből, ágazatból vannak lakói. Királyok és koldusok hajtják meg térdüket Jézus előtt. Ebbe az országban a polgárjogot az újjászületés által lehet megszerezni. Csak a ki újjászületett az ő vére által, az a lakója a boldogság e hazájának.

**A király serege.** Nagy, a legnagyobb sereg a földön. Intézkedő, harcoló és diadalmas sereg. Ezen és földön egyaránt. De nem a maga erején önző célokért, hanem égi erővel, Jézus erejével egyedül az ő dicsőségéért küzd az ő neve a zászló. Küzdelme nehéz, sokszor heroikus, de mindig győzedelmes. A sereg tagjai itt a földön az igazán boldogok, megelégedettek a szenvedésben, fájdalomban is örülők. A sereghez tartozik akit megmosott a Bárány az ő nevében.

— **A Vasárnap öröme.** Egyházkerületi közgyűlésünk főjegyzőt választott. E szép kitüntetéssel nagy-tiszteletű Nagy Károly kolozsvári theologiai tanár atyánkiát helyezte arra a diszes állásra, a melyen eddig fényes multu egyházkerületünk legderekabb emberei teljesítettek nagy, nehéz hivatást. Az örömből s az ehhez fűződő jó reményekből, lapunk, a Vasárnap is kivessi a maga részét s szeretettel üdvözli Nagy Károly atyánkiát, a kihez, mint lapunk alapító szerkesztőjéhez a Vasárnap olvasóit, munkatársait s szerkesztőségét az elismerés és hála érzelme fűzi. Adja Isten, hogy kitüntetése az egyetértő, építő, szeretetteljes és békés munkában nyerjen egy egész emberöltőn át áldást és előmenetelt új püspökünknek, főtiszteletű és méltóságos Kenessey Béla urnak oldalán, a kinek nemes céljait követve, Isten segédelmével, bizonyára befogja tölteni, és végül, Isten valója nemes értékéhez fűzött szép reményeinket.

— **Közgyűlésünk előkészítése** Egyháztársadalmi egyházi értekezletünk előkészítése céljából f. hó 8-án d. e. 9 órakor értekezletet tartottunk Kolozsvárt a melyen az egyházkerületi közgyűlésen jelen volt tagok közül igen szép számmal jelentek meg az érdeklődők. Hely szűke miatt ez értekezletről szóló részletes tudósításunkat, csak jövő számunkban hozzuk. Most egyelőre azt tudatjuk, hogy a közgyűlés Maros Vásárhelyt, f. évi július hó 2-án lesz.